

KLARA MİLİÇ

İvan Sergeyeviç Turgenyev 1818'de Rusya'nın Oryol şehrinde doğdu. Moskova, Petersburg ve Berlin'de felsefe, tarih ve edebiyat okudu. 1840'larda yazarlığı kendisine meslek edindi. Yayıtlarındaki ince duygulu kişilik çizimleri, şiirsel doğa görüntüleri, lirik-müziksel dil, Rus gerçekçiliğinin en büyük sanatsal başarıları arasında yer alır. *Rudin*, *Bahar Seli*, *Arefe*, *Babalar ve Oğullar* en önemli romanlarındandır. *Köyde Bir Ay*, *El Kapısında*, *Dağ Yolunda Bir Söyleşi*, *Taşralı Kadın*, *İnceldiği Yerden Kopar* oyunlarıyla Rus tiyatrosunun gelişiminde rol oynayan sayılı yazarlardan biri olduğu kabul edilir. Turgenyev 1883'te Paris'te öldü.

Oktay Rifat Şair ve dilci Samih Rifat'la Münevver Hanım'ın oğlu. 10 Haziran 1914'te, babasının vali olarak bulunduğu Trabzon'da doğdu. İlkokulu Ankara'da okudu. Ankara Erkek Lisesi'ni (1934) ve AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1937). Hukuk doktorası yapmak üzere Maliye Bakanlığı tarafından Paris'e gönderildi; ancak İkinci Dünya Savaşı'nın patlaması üzerine 1940 yılında doktorasını tamamlayamadan yurda döndü. Askerlik hizmetini yaptıktan sonra bir süre Maliye Bakanlığında ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nde çalıştı; bir süre de Ankara ve İstanbul'da serbest avukatlık yaptı. İlk eşi Türkân Hanım'ın ölümünden sonra 1945 yılında, Fransızca öğretmeni ve çevirmen Sabiha Omay'la evlendi. Bu evlilikten bir oğlu oldu. 1961 yılında İstanbul'da Devlet Demiryolları I. İşletme Hukuk Müşavirliği bürosunda avukat olarak çalışmaya başladı ve 1973'te bu görevinden emekliye ayrıldı. Yaşamının geri kalanını İstanbul'da ve –yaz aylarında– Ayvalık, Altınova'da geçirdi. 18 Nisan 1988'de İstanbul'da öldü.

Lise yıllarında tanıştığı Orhan Veli Kamık ve Melih Cevdet Anday'la birlikte çıkardıkları *Garip* (1941) adlı kitapla yeni Türk şiirinin kurucuları arasında yer alan Oktay Rifat, 1956 yılında yayımladığı *Perçemli Sokak* adlı kitapla, aynı dönemde ortaya çıkan İkinci Yeni akımına koşturmuş bir çizgi içine girdi; kimi eleştirmenler tarafından da bu akımı başlatan ozanlardan biri sayıldı. Başlangıçta, dönemine göre yeni bir hava içinde güçlü aşk şiirleri, halk deyim ve söyleyişlerinden yararlanan başarılı taşlamalar yazan Oktay Rifat, *Perçemli Sokak*'tan sonra her kitabında yeni bir ses ve biçim arayışıyla okurun karşısına çıktı ve ölümünden kısa süre önce yayımladığı *Koca Bir Yaz'a* dek her kitabıyla yazın çevrelerinde geniş yankılar uyandıran bir ozan oldu. Şiirlerinin yanı sıra yazdığı çok sayıda tiyatro oyunu ve ileri yaşlarında kaleme aldığı üç roman da benzer bir ilgiyle karşılandı.

Kitapları: Şiir: *Garip* (Orhan Veli ve Melih Cevdet'le birlikte) 1941; *Güzelleme*, 1945; *Yaşayıp Ölmek*, *Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler*, 1946; *Aşağı Yukarı*, 1952; *Karga ile Tilki*, 1954; *Perçemli Sokak*, 1956; *Aşık Merdiveni*, 1958; *Latin Ozanlarından Çeviriler*, 1963; *Yunan Antologyası*, 1964 (bu son iki kitap Oktay Rifat'ın vasiyeti doğrultusunda ölümünden sonra toplu şiirleri arasında alınmıştır); *Elleri Var Özgürlüğün*, 1966; *Şiirler*, 1969; *Yeni Şiirler*, 1973; *Çobanlı Şiirler*, 1976; *Bir Çıgara İçimi*, 1979; *Elifli*, 1980; *Denize Doğru Konuşma*, 1982; *Dilsiz ve Çıplak*, 1984; *Koca Bir Yaz*, 1987. **Roman:** *Bir Kadının Penceresinden*, 1976; *Danaburnu*, 1981; *Bay Lear*, 1982.

Ozanın kaleme aldığı çok sayıda oyundan kendi yaptığı bir seçme (*Birtakım İnsanlar*, *Kadınlar Arasında*, *Atlas ve Filler*, *Çil Horoz*, *Yağmur Sıkıntısı*) 1988'de *Toplu Oyunlar* başlığı altında; ölümünden sonra bir araya getirilen yazı ve denemeleri de 1992 yılında *Şiir Konuşması* başlığı altında kitaplaştırılmıştır. Bunların yanı sıra Oktay Rifat genç yaşlarından başlayarak, özellikle Fransız yazımından birçok yapıtı –bir bölümünü eşi Sabiha Rifat'la birlikte– dilimize kazandırmış, dönem dönem dergilerde yayımladığı çeviri şiirler de ölümünden sonra oğlu Samih Rifat'ın hazırladığı *Gece Yazı* (1994) adlı kitapta bir araya getirilmiştir. Ozanın kitaplarına almadığı şiirler ise *Bu Dünya Herkese Güzeldir* (*Dışarıda Kalan Şiirler*) başlığı altında Mehmet Can Doğan tarafından derlenmiş ve *Bütün Şiirleri* ciltlerine hiçbir zaman eklenmemesi koşuluyla ayrı basımı (2016) yapılmıştır.

Erol Güneş (1914, Odesa - 2009, Tel Aviv) Çevirmen ve gazeteci. 1940'lı yıllarda Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel tarafından başlatılan dünya edebiyatının Türkçeye çevrilmesi projesinde görev aldı; Dostoyevski, Çehov, Molière gibi yazarların eserlerinin ilk kez Türkçeye kazandırılmasını sağladı. 1950'li yıllarda yaptığı bir haber yüzünden vatandaşıktan çıkarıldıktan sonra İsrail'de yaşamaya başladı ve *Şalom* gazetesinde yazılar yazdı.

İVAN SERGEYEVİÇ TURGENYEV

Klara Miliç

Roman

Çevirenler

Oktay Rifat - Erol Güney

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5453
Edebiyat - 1555

Klara Miliç / İvan Sergeyeviç Turgenyev
Özgün adı: **Klara Miliç**
Çevirenler: **Oktay Rifat - Erol Güney**

Kitap editörü: **Nadide Altuğ Toktaş**
Düzeltili: **Filiz Özkan**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Elma Basım Yayın İletişim Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mah. Halkalı Cad. No: 162/7
Küçükçekmece / İstanbul
Tel: 0212 697 30 30
Sertifika No: 12058

1. baskı: Maarif Vekâleti, Ankara, 1944
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Ekim 2019
ISBN 978-975-08-4577-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2019
Sertifika No: 44719

Bu yapının çeviri yayım hakkı Erol Güney'in temsilcisi
Telif Hakları Onk Ajans Ltd. Şti.'den devralınmıştır.

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik](https://www.facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

KLARA MİLİÇ

Yayıncının notu: Kitabın ilk basımındaki (Maarif Vekâleti, 1944) dili ve yazımı korunmuştur.

1878 senesinin ilkbaharında, Şabolofka mahallesinde, Yakov Aratov isminde yirmi beş yaşlarında genç bir adam, halasıyla beraber, küçük ahşap bir evde oturuyordu. Platonida İvanovna ismindeki bu kadın hiç evlenmemişti; elli yaşlarında kadardı. Ev işleriyle meşgul olur, masrafa bakardı. Çünkü Aratov bu gibi işlerden hiç anlamazdı. Başka arkadaşları da yoktu. T... vilayetinde fakir, küçük bir asilzade olan Aratov'un babası, birkaç sene evvel, oğlu ve Platonida İvanovna ile beraber Moskova'ya taşınmıştı. Kardeşi ile yeğeni, Platonida İvanova'ya Platoşa derlerdi. İhtiyar Aratov, oğlunu üniversiteye yazdırmak için o ana kadar oturduğu köyden ayrılmış, Moskova'ya gelmişti. Çocuğu üniversiteye eliyle hazırlıyordu. Arka sokakların birinde yok pahasına küçük bir ev satın almış, bütün kitaplarıyla, «malzemesiyle» buraya yerleşmişti. Kitap, malzeme bakımından zengindi. Çünkü oldukça bilgili bir adam... Komşuların dediği gibi «alelacayip bir insan»dı. Büyücülük yaptığı zannedilir, böceklerle uğraştığı için «böcekçi başı» diye anılırdı. Kimya, mineraloji, antomoloji,¹ nebatat ve tıpla uğraşırdı. Gönüllü olarak eline düşenleri Paracelsus² usulüne göre otlarla, kendisinin icabettiği birtakım madeni tozlarla tedavi ederdi. Bu tozlarla, biricik oğlunun anası, genç, güzel fakat fazlaca zayıf bir kadın olan, çok sevgili karısını mezara sokmuştu. Aynı madeni tozlarla ondan kalan biricik oğlunun sıhhatini de hatırı sayılır şekilde sarsmıştı. Halbuki maksadı oğlunun kansızlığını, anasından yadigar kalan verem istidadını önlemektir. Ona

1 Antomoloji: Böcekleri inceleyen bilgi. (ç. n.)

2 1493'te Zürih civarında dünyaya gelen bir tıp bilgini. (ç. n.)

biraz da kendini meşhur Briyus'un torunu (tabii doğrudan doğruya değil) saydığı için büyücü ismini takmışlardı. Briyus'un namına hürmeten oğlunun adını Yakov koymuştu. İyi denilen adamlardan idi. Yaratılıştan melankolik, gevşek, çekingendi; esrarlı, mistik şeylere meyli vardı... Dudaklarından sık sık «A!» nidası dökülürdü. Moskova'ya yerleştikten iki sene sonra «A!» diyerek ölmüştü.

Yakov, babası gibi çirkin, hantal, beceriksiz değildi. Daha çok annesini hatırlatırdı. Annesi gibi güzel yüzlü, sarı lepiska saçlı idi. Annesi gibi küçük kemerli bir burnu, masum, çıkık dudakları, yeşille kurşuni arası, iri dalgın gözleri, uzun, gür kirpikleri vardı. Ama huyları babasına benzerdi. Babasına benzemeyen yüzü bile, babasındaki ifadelerin damgasını taşırdı. Elleri kemikli, zayıf, göğsü, ihtiyar Aratov'un göğsü gibi içeri çöküktü. (Aratov'a da ihtiyar denir mi bilmem? O elli yaşına bile gelmeden ölmüştü). Babası hayatta iken Yakov üniversitenin fizik ve matematik fakültesine girmişti. Tembelliğinden değil, evde öğrenebileceğinden fazlasını öğrenemeyeceğini zannettiği için fakülteden ayrılmıştı. Memuriyet hayatına atılmak niyetinde olmadığından diploma peşinde de koşmuyordu. Üniversite arkadaşlarından çekinir, hemen hemen hiç kimse ile tanışmaz; bilhassa kadınlardan uzak durur, büyük bir yalnızlık içinde kitaplarıyla başbaşa yaşardı. Kalbinin yufkalığına, güzel şeyleri sevmesine rağmen kadınlarla düşüp kalkmazdı... Fakat resimle dolu kocaman bir İngiliz albümü eline geçirmişti. Resimdeki güzel kızlara bakar (ne ayıp şey!) bayılırdı... Ama gene de doğuştan gelen bir utangaçlık bütün hareketlerine engel olurdu. Evde babasının çalışma odasında oturuyor, burasını aynı zamanda yatak odası gibi kullanıyor, babasının öldüğü yatakta yatıyordu.

Halası Platoşa, hayatının büyük yardımcısı, değişmez arkadaşı, dostu idi. Onunla günde belki on kelime konuşmaz, ama onsuz parmağını bile kıpırdatamazdı. Platoşa uzun yüz-

l, uzun dişli, saz benizli, donuk gözlü bir kadındı. Yüzündeki ifade hiç değişmez, bu ifadenin keder mi, yoksa endişe mi, korku mu olduğu kestirilemezdi. stnden gümüşü entarisini, kfuru kokan gümüşü şalını hiç çıkarmazdı. Evde bir gölge gibi sessiz adımlarla dolaşır, iini eker, dualar mırıldanırdı; bilhassa çok sevdiği, birkaç kelimelik bir duayı: «Allahım sen esirge bizi»... Evi çok iyi idare ediyor, metelik, sektirmiyor, bütün alışverişi yapıyordu. Yeğenine tapardı. Sıhhati için paralanır, kendisi için değil ona bir zarar gelecek diye her şeyden korkar, bir rahatsızlıktan şüphelendi mi, yanına yavaş yavaş sokulur, yazı masasına bir ıhlamur fincanı bırakır, yahut de yeğenin arkasını pamuk gibi elleriyle sıvazlardı. Yakov bu ihtimamdan sıkılmaz (ama ıhlamuru da içmez) yalnız evet der gibi başını sallardı. Ne de olsa sıhhatiyle bbrlenecek bir durumda değildi. Her szn tesirinde kalır, sinirlenir, her şeyden şüphe eder, çarpıntıdan, bazen de nefes darlığından çok çekerdi. Tıpkı babası gibi, tabiatte, insan ruhunda, anlaşılması mümkün olmayan, fakat bazen sezilebilen birtakım kuvvetlerin, tesirlerin varlığına inanır, ama ilme de layık olduğu ehemmiyeti, değeri verirdi. Son zamanlarda fotoğrafa çok merak sarmıştı. İhtiyar halası kullandığı eczaların kokusundan müthiş kuşkulanıyordu. Gene de kendisi için değil, Yařa³ için, Yaşa'nın ciğerleri için. Yakov sakin bir insan olmasına rağmen, epey de inatçı idi. Bu işten hoşlandığı için sebatla çalışıp uğraşıyordu. Platoşa nihayet boyun eğmek zorunda kalmıştı. Delikanlının iyottan sararmış parmaklarına bakarak, eskisinden fazla iini çekiyor, «Allahım sen esirge bizi» duasını daha sık mırıldanıyordu.

Dediğimiz gibi Yakov, arkadaşlarından uzak dururdu; fakat bir kişi ile oldukça sıkı fıku olmuş, dostu üniversiteyi bitirip çalışmaya başladıktan sonra da onunla sık sık görüşmeye devam etmişti. Zaten bu çocuğun işi pek ağır değildi.

3 Yakov isminin küçültülmüş şekli. (. n.)

Mimarlıktan hiçbir şey anlamadığı halde Mesihin Katedrali inşaatında, kendi tabiri ile bir posta «ilişivermiş»ti. Aratov'un bu biricik dostunun ismi Kupfer'di. Almandı ama o kadar Rus'laşmıştı ki bir tek kelime Almanca bilmediği gibi, Alman sözünü de küfür olarak kullanırdı. İşin garibi şu ki: dostu ile Aratov arasında görünüşte hiçbir müşterek taraf yoktu. Kupfer siyah kıvrıkcık saçlı, kırmızı yanaklı, neşeli, geveze bir çocuktu hem de Aratov'un pek çekindiği kadın cemiyetlerinin kurdu idi. Aratov'da sık sık öğle, akşam yemeklerine kalırdı. Hatta zengin olmadığı için ondan ufak tefek borçlar da alırdı. Ama bu teklifsiz Almancık, Şabolov'daki eve yalnız bu yüzden gelmezdi. Yakov'un idealizmi hoşuna gidiyordu. Belki Yakov'u her gün gördüğü, rastladığı şeylerin bir tezadı olarak seviyordu; belki de bu idealist gence karşı duyduğu yakınlıkta ne de olsa Alman kanının tesiri vardı. Yakov'un da, Kupfer'in samimiyeti, iyi kalpliliği hoşuna gidiyordu. Üstelik arkadaşının hiç çıkmadığı tiyatroların, konserlerin, baloların hikâyeleri, umumiyetle girmeye cesaret edemediği o yabancı dünya, onu gizliden gizliye ilgilendiriyor, hatta bu genç münzeviyi heyecana getiriyordu. Ama bütün bu hikâyeler Aratov'da o hayatı yaşamak isteğini uyandırmıyordu. Platoşa da Kupfer'e karşı iyi davranıyordu. Onu biraz fazla teklifsiz buluyordu; ama içgüdüyle Kupfer'in Yaşa'sına bağlılığını seziyor, bu gürültülü misafire yalnız katlanmakla kalmıyor, muhabbet de besliyordu.

II

İşte tam bu sıralarda Moskova'da Gürcü, dul bir prenses yaşıyordu. Neyin nesi olduğu pek bilinmeyen, hatta hemen hemen şüpheli bir şahsiyet sayılabilecek olan bu kadın, kırk yaşlarına yaklaşıyordu. Gençliğinde, pek çabuk solup giden o şark güzellerinden olduğu kestirilebilirdi. Artık bol bol pudralar, allıklar sürünüyor, saçlarını sarıya boyuyordu. Hakında açık, pek lehte olmayan bazı rivayetler dolaşıyordu. Kocasını bilen yoktu. Hiçbir şehirde uzun zaman kalmazdı. Ne çocuğu, ne de parası vardı. Borçla mı, yoksa başka bir suretle mi, bilinmiyordu ama, her halde iyi yaşıyordu. Tabiri mahsusa ile bir salonu vardı. Ekseriyetini gençler teşkil eden oldukça karışık bir misafir kalabalığı evinden eksik olmazdı. Kendinden, tuvaletinden, mobilyasından, masasından, arabasına, hizmetçilerine kadar her şey, kötü cinsin, sahteliğin, iğretiliğin damgasını taşırdı. Ama prenses de, misafirleri de, galiba, daha iyisini istemiyorlardı. Prensese, musikiye, edebiyata düşkün görünür, sanatkârların hamisi geçinirdi. Gerçekten bütün bu «meseleler»le, hatta candan, yürekte, ilgileniyordu. Bu ilgi tamamen yapma değildi. Güzel sevgisi onun içine işlemiştir. Bundan başka pek müsait bir kadındı; nazikti, kibirsizdi; yapmacık nedir bilmezdi. Birçok kimselelerin fazla inanmamasına rağmen o gerçekten temiz bir insan, iyi yürekli, her şeyi hoş gören bir kadındı... Bunlar binde bir bulunur meziyetlerdir. Bilhassa bu gibi şahsiyetlerde daha da değer kazanır. Nüktedan geçinen bir kimse onun için «boş bir kadın ama mutlaka cennete gider, demiştir, her şeyi affediyor, o da affedilir elbet...» Ayrıca bir şehirden gittiği zaman, arkasından, nimete gark ettiği insanlar kadar alacaklı